

# «Григорій Сковорода – перлина у вінку української духовності»

На межі двох періодів історії українського письменництва – давнього й нового – височить постать одного з найяскравіших і найзагадковіших діячів української культури

Григорій Савич Сковорода  
(3 грудня 1722- 9 листопада 1794)



До 300-річчя від дня народження видатного українського письменника, просвітителя, демократа, педагога та мандрівного філософа

Піти, піти без цілі і мети...  
Вбирати в себе вітер і простори,  
І ліс, і лан, і небо неозоре.  
Душі лише співають: "Цвіти, цвіти!"  
Аж власний світ у ній почне рости,  
В якому будуть теж сонця і зорі,  
І тихі води, чисті і прозорі.  
Прекрасний шлях ясної самоти.  
Іти у сніг і вітер, в дощ і хугу  
І мудрості вином розвести тугу,  
Бо, може, це нам вічний заповіт,  
Оті мандрівки дальні і безкраї,  
І, може, іншого шляху немає,  
Щоб з хаосу душі створити світ.



**Григорій Сковорода**

Цього року ми відзначаємо 300-річчя від дня народження великого українського філософа-містика, богослова, поета та педагога Григорія Сковороди. Без сумніву, він чи не найцікавіша постать в українській історії.

Є на світі долі, як яскравий спалах зорі, що крізь віки несуть спогад про людину з великим і чуйним серцем. Серед таких – доля Григорія Сковороди. Він став сином не лише своєї доби, а й зумів зазирнути в майбутнє, осмислити сенс буття.

Здається, життєвий шлях мандрівного філософа досліджений до дрібниць. Проте, чи можна так думати про людину, що все життя пізнавала глибини власної душі? Колектив наукової бібліотеки НУ «Запорізька політехніка» підготував для вас деякі факти із життя Сковороди.



Григорій Сковорода народився 3 грудня 1722 року, у селі Чорнухи на Полтавщині, у небагатій козацькій родині. Бажання пізнати світ хлопець виявив ще в дитинстві, про що свідчать його «дорослі» запитання до матері: «Чого сонце щодня за грушу ховається?».

Першу свою школу Гриць пройшов у дяка-скрипаля. Той і виявив у хлопчика чудовий голос, навчив його нотної грамоти, поставив першим співаком у церковному хорі, давав читати книги, підготував до вступу в академію.

Окрім охоти до науки, виявив малий Грицько нахил до пошанування Бога, твердість духу і талант до музики.





На дванадцятому році життя з торбиною харчів, латинською грамотою та улюбленою сопілкою Григорій покинув рідну домівку і подався до Києва, де здійснилась його мрія – він вступив до Києво-Могилянської академії.

Академія давала середню та вищу освіту. Курс навчання був розрахований на 12 років. Перший клас (фара, або ж аналогія) був підготовчим. У наступних трьох, граматичних (інфімії, граматичі та синтаксимі), — вивчалися мови. Наступні два класи (середні) були присвячені літературній та риторичній освіті. Водночас вивчалися православний катехізис, арифметика, геометрія, історія, географія.

Його навчання в Академії, з перервами, тривало до 1753-го. Її бібліотека стала для нього джерелом знань. У навчанні був перший, і всі найкращі похвали належали йому. Протягом навчання в Академії вивчив латинську, грецьку, церковнослов'янську, польську, німецьку та інші мови, ознайомився з творами багатьох філософів та письменників, від античних до йому сучасних.

Григорій мав від природи чудовий голос і неабиякий музичний хист, майстерно грав на сопілці, скрипці, гусях, лірі, цимбалах, бандурі.

Грудень 1741 р. - згідно з царським указом Сковороду разом з іншими музично обдарованими студентами взяли до придворної хорової капели цариці Єлізавети, де він близько трьох років був співаком. Там він прославився чудовим басом та композиторським талантом, створюючи музику на власні вірші.



Не поспішаючи Г. Сковорода. «Стоїть явір над водою»

*mf*

Сто-їть яв - ір над го - ро - ю, все ки - ва - є го - ло - во - ю,  
буй-ні віт - ри по - ві - ва - ють, ру - ки я - во - ру ла - ма - ють.

The image shows two staves of musical notation in G major (one sharp) and 2/4 time. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The melody starts with a quarter note G4, followed by quarter notes A4, B4, C5, D5, E5, F#5, G5, A5, B5, C6, D6, E6, F#6, G6, A6, B6, C7, D7, E7, F#7, G7, A7, B7, C8, D8, E8, F#8, G8, A8, B8, C9, D9, E9, F#9, G9, A9, B9, C10, D10, E10, F#10, G10, A10, B10, C11, D11, E11, F#11, G11, A11, B11, C12, D12, E12, F#12, G12, A12, B12, C13, D13, E13, F#13, G13, A13, B13, C14, D14, E14, F#14, G14, A14, B14, C15, D15, E15, F#15, G15, A15, B15, C16, D16, E16, F#16, G16, A16, B16, C17, D17, E17, F#17, G17, A17, B17, C18, D18, E18, F#18, G18, A18, B18, C19, D19, E19, F#19, G19, A19, B19, C20, D20, E20, F#20, G20, A20, B20, C21, D21, E21, F#21, G21, A21, B21, C22, D22, E22, F#22, G22, A22, B22, C23, D23, E23, F#23, G23, A23, B23, C24, D24, E24, F#24, G24, A24, B24, C25, D25, E25, F#25, G25, A25, B25, C26, D26, E26, F#26, G26, A26, B26, C27, D27, E27, F#27, G27, A27, B27, C28, D28, E28, F#28, G28, A28, B28, C29, D29, E29, F#29, G29, A29, B29, C30, D30, E30, F#30, G30, A30, B30, C31, D31, E31, F#31, G31, A31, B31, C32, D32, E32, F#32, G32, A32, B32, C33, D33, E33, F#33, G33, A33, B33, C34, D34, E34, F#34, G34, A34, B34, C35, D35, E35, F#35, G35, A35, B35, C36, D36, E36, F#36, G36, A36, B36, C37, D37, E37, F#37, G37, A37, B37, C38, D38, E38, F#38, G38, A38, B38, C39, D39, E39, F#39, G39, A39, B39, C40, D40, E40, F#40, G40, A40, B40, C41, D41, E41, F#41, G41, A41, B41, C42, D42, E42, F#42, G42, A42, B42, C43, D43, E43, F#43, G43, A43, B43, C44, D44, E44, F#44, G44, A44, B44, C45, D45, E45, F#45, G45, A45, B45, C46, D46, E46, F#46, G46, A46, B46, C47, D47, E47, F#47, G47, A47, B47, C48, D48, E48, F#48, G48, A48, B48, C49, D49, E49, F#49, G49, A49, B49, C50, D50, E50, F#50, G50, A50, B50, C51, D51, E51, F#51, G51, A51, B51, C52, D52, E52, F#52, G52, A52, B52, C53, D53, E53, F#53, G53, A53, B53, C54, D54, E54, F#54, G54, A54, B54, C55, D55, E55, F#55, G55, A55, B55, C56, D56, E56, F#56, G56, A56, B56, C57, D57, E57, F#57, G57, A57, B57, C58, D58, E58, F#58, G58, A58, B58, C59, D59, E59, F#59, G59, A59, B59, C60, D60, E60, F#60, G60, A60, B60, C61, D61, E61, F#61, G61, A61, B61, C62, D62, E62, F#62, G62, A62, B62, C63, D63, E63, F#63, G63, A63, B63, C64, D64, E64, F#64, G64, A64, B64, C65, D65, E65, F#65, G65, A65, B65, C66, D66, E66, F#66, G66, A66, B66, C67, D67, E67, F#67, G67, A67, B67, C68, D68, E68, F#68, G68, A68, B68, C69, D69, E69, F#69, G69, A69, B69, C70, D70, E70, F#70, G70, A70, B70, C71, D71, E71, F#71, G71, A71, B71, C72, D72, E72, F#72, G72, A72, B72, C73, D73, E73, F#73, G73, A73, B73, C74, D74, E74, F#74, G74, A74, B74, C75, D75, E75, F#75, G75, A75, B75, C76, D76, E76, F#76, G76, A76, B76, C77, D77, E77, F#77, G77, A77, B77, C78, D78, E78, F#78, G78, A78, B78, C79, D79, E79, F#79, G79, A79, B79, C80, D80, E80, F#80, G80, A80, B80, C81, D81, E81, F#81, G81, A81, B81, C82, D82, E82, F#82, G82, A82, B82, C83, D83, E83, F#83, G83, A83, B83, C84, D84, E84, F#84, G84, A84, B84, C85, D85, E85, F#85, G85, A85, B85, C86, D86, E86, F#86, G86, A86, B86, C87, D87, E87, F#87, G87, A87, B87, C88, D88, E88, F#88, G88, A88, B88, C89, D89, E89, F#89, G89, A89, B89, C90, D90, E90, F#90, G90, A90, B90, C91, D91, E91, F#91, G91, A91, B91, C92, D92, E92, F#92, G92, A92, B92, C93, D93, E93, F#93, G93, A93, B93, C94, D94, E94, F#94, G94, A94, B94, C95, D95, E95, F#95, G95, A95, B95, C96, D96, E96, F#96, G96, A96, B96, C97, D97, E97, F#97, G97, A97, B97, C98, D98, E98, F#98, G98, A98, B98, C99, D99, E99, F#99, G99, A99, B99, C100, D100, E100, F#100, G100, A100, B100, C101, D101, E101, F#101, G101, A101, B101, C102, D102, E102, F#102, G102, A102, B102, C103, D103, E103, F#103, G103, A103, B103, C104, D104, E104, F#104, G104, A104, B104, C105, D105, E105, F#105, G105, A105, B105, C106, D106, E106, F#106, G106, A106, B106, C107, D107, E107, F#107, G107, A107, B107, C108, D108, E108, F#108, G108, A108, B108, C109, D109, E109, F#109, G109, A109, B109, C110, D110, E110, F#110, G110, A110, B110, C111, D111, E111, F#111, G111, A111, B111, C112, D112, E112, F#112, G112, A112, B112, C113, D113, E113, F#113, G113, A113, B113, C114, D114, E114, F#114, G114, A114, B114, C115, D115, E115, F#115, G115, A115, B115, C116, D116, E116, F#116, G116, A116, B116, C117, D117, E117, F#117, G117, A117, B117, C118, D118, E118, F#118, G118, A118, B118, C119, D119, E119, F#119, G119, A119, B119, C120, D120, E120, F#120, G120, A120, B120, C121, D121, E121, F#121, G121, A121, B121, C122, D122, E122, F#122, G122, A122, B122, C123, D123, E123, F#123, G123, A123, B123, C124, D124, E124, F#124, G124, A124, B124, C125, D125, E125, F#125, G125, A125, B125, C126, D126, E126, F#126, G126, A126, B126, C127, D127, E127, F#127, G127, A127, B127, C128, D128, E128, F#128, G128, A128, B128, C129, D129, E129, F#129, G129, A129, B129, C130, D130, E130, F#130, G130, A130, B130, C131, D131, E131, F#131, G131, A131, B131, C132, D132, E132, F#132, G132, A132, B132, C133, D133, E133, F#133, G133, A133, B133, C134, D134, E134, F#134, G134, A134, B134, C135, D135, E135, F#135, G135, A135, B135, C136, D136, E136, F#136, G136, A136, B136, C137, D137, E137, F#137, G137, A137, B137, C138, D138, E138, F#138, G138, A138, B138, C139, D139, E139, F#139, G139, A139, B139, C140, D140, E140, F#140, G140, A140, B140, C141, D141, E141, F#141, G141, A141, B141, C142, D142, E142, F#142, G142, A142, B142, C143, D143, E143, F#143, G143, A143, B143, C144, D144, E144, F#144, G144, A144, B144, C145, D145, E145, F#145, G145, A145, B145, C146, D146, E146, F#146, G146, A146, B146, C147, D147, E147, F#147, G147, A147, B147, C148, D148, E148, F#148, G148, A148, B148, C149, D149, E149, F#149, G149, A149, B149, C150, D150, E150, F#150, G150, A150, B150, C151, D151, E151, F#151, G151, A151, B151, C152, D152, E152, F#152, G152, A152, B152, C153, D153, E153, F#153, G153, A153, B153, C154, D154, E154, F#154, G154, A154, B154, C155, D155, E155, F#155, G155, A155, B155, C156, D156, E156, F#156, G156, A156, B156, C157, D157, E157, F#157, G157, A157, B157, C158, D158, E158, F#158, G158, A158, B158, C159, D159, E159, F#159, G159, A159, B159, C160, D160, E160, F#160, G160, A160, B160, C161, D161, E161, F#161, G161, A161, B161, C162, D162, E162, F#162, G162, A162, B162, C163, D163, E163, F#163, G163, A163, B163, C164, D164, E164, F#164, G164, A164, B164, C165, D165, E165, F#165, G165, A165, B165, C166, D166, E166, F#166, G166, A166, B166, C167, D167, E167, F#167, G167, A167, B167, C168, D168, E168, F#168, G168, A168, B168, C169, D169, E169, F#169, G169, A169, B169, C170, D170, E170, F#170, G170, A170, B170, C171, D171, E171, F#171, G171, A171, B171, C172, D172, E172, F#172, G172, A172, B172, C173, D173, E173, F#173, G173, A173, B173, C174, D174, E174, F#174, G174, A174, B174, C175, D175, E175, F#175, G175, A175, B175, C176, D176, E176, F#176, G176, A176, B176, C177, D177, E177, F#177, G177, A177, B177, C178, D178, E178, F#178, G178, A178, B178, C179, D179, E179, F#179, G179, A179, B179, C180, D180, E180, F#180, G180, A180, B180, C181, D181, E181, F#181, G181, A181, B181, C182, D182, E182, F#182, G182, A182, B182, C183, D183, E183, F#183, G183, A183, B183, C184, D184, E184, F#184, G184, A184, B184, C185, D185, E185, F#185, G185, A185, B185, C186, D186, E186, F#186, G186, A186, B186, C187, D187, E187, F#187, G187, A187, B187, C188, D188, E188, F#188, G188, A188, B188, C189, D189, E189, F#189, G189, A189, B189, C190, D190, E190, F#190, G190, A190, B190, C191, D191, E191, F#191, G191, A191, B191, C192, D192, E192, F#192, G192, A192, B192, C193, D193, E193, F#193, G193, A193, B193, C194, D194, E194, F#194, G194, A194, B194, C195, D195, E195, F#195, G195, A195, B195, C196, D196, E196, F#196, G196, A196, B196, C197, D197, E197, F#197, G197, A197, B197, C198, D198, E198, F#198, G198, A198, B198, C199, D199, E199, F#199, G199, A199, B199, C200, D200, E200, F#200, G200, A200, B200, C201, D201, E201, F#201, G201, A201, B201, C202, D202, E202, F#202, G202, A202, B202, C203, D203, E203, F#203, G203, A203, B203, C204, D204, E204, F#204, G204, A204, B204, C205, D205, E205, F#205, G205, A205, B205, C206, D206, E206, F#206, G206, A206, B206, C207, D207, E207, F#207, G207, A207, B207, C208, D208, E208, F#208, G208, A208, B208, C209, D209, E209, F#209, G209, A209, B209, C210, D210, E210, F#210, G210, A210, B210, C211, D211, E211, F#211, G211, A211, B211, C212, D212, E212, F#212, G212, A212, B212, C213, D213, E213, F#213, G213, A213, B213, C214, D214, E214, F#214, G214, A214, B214, C215, D215, E215, F#215, G215, A215, B215, C216, D216, E216, F#216, G216, A216, B216, C217, D217, E217, F#217, G217, A217, B217, C218, D218, E218, F#218, G218, A218, B218, C219, D219, E219, F#219, G219, A219, B219, C220, D220, E220, F#220, G220, A220, B220, C221, D221, E221, F#221, G221, A221, B221, C222, D222, E222, F#222, G222, A222, B222, C223, D223, E223, F#223, G223, A223, B223, C224, D224, E224, F#224, G224, A224, B224, C225, D225, E225, F#225, G225, A225, B225, C226, D226, E226, F#226, G226, A226, B226, C227, D227, E227, F#227, G227, A227, B227, C228, D228, E228, F#228, G228, A228, B228, C229, D229, E229, F#229, G229, A229, B229, C230, D230, E230, F#230, G230, A230, B230, C231, D231, E231, F#231, G231, A231, B231, C232, D232, E232, F#232, G232, A232, B232, C233, D233, E233, F#233, G233, A233, B233, C234, D234, E234, F#234, G234, A234, B234, C235, D235, E235, F#235, G235, A235, B235, C236, D236, E236, F#236, G236, A236, B236, C237, D237, E237, F#237, G237, A237, B237, C238, D238, E238, F#238, G238, A238, B238, C239, D239, E239, F#239, G239, A239, B239, C240, D240, E240, F#240, G240, A240, B240, C241, D241, E241, F#241, G241, A241, B241, C242, D242, E242, F#242, G242, A242, B242, C243, D243, E243, F#243, G243, A243, B243, C244, D244, E244, F#244, G244, A244, B244, C245, D245, E245, F#245, G245, A245, B245, C246, D246, E246, F#246, G246, A246, B246, C247, D247, E247, F#247, G247, A247, B247, C248, D248, E248, F#248, G248, A248, B248, C249, D249, E249, F#249, G249, A249, B249, C250, D250, E250, F#250, G250, A250, B250, C251, D251, E251, F#251, G251, A251, B251, C252, D252, E252, F#252, G252, A252, B252, C253, D253, E253, F#253, G253, A253, B253, C254, D254, E254, F#254, G254, A254, B254, C255, D255, E255, F#255, G255, A255, B255, C256, D256, E256, F#256, G256, A256, B256, C257, D257, E257, F#257, G257, A257, B257, C258, D258, E258, F#258, G258, A258, B258, C259, D259, E259, F#259, G259, A259, B259, C260, D260, E260, F#260, G260, A260, B260, C261, D261, E261, F#261, G261, A261, B261, C262, D262, E262, F#262, G262, A262, B262, C263, D263, E263, F#263, G263, A263, B263, C264, D264, E264, F#264, G264, A264, B264, C265, D265, E265, F#265, G265, A265, B265, C266, D266, E266, F#266, G266, A266, B266, C267, D267, E267, F#267, G267, A267, B267, C268, D268, E268, F#268, G268, A268, B268, C269, D269, E269, F#269, G269, A269, B269, C270, D270, E270, F#270, G270, A270, B270, C271, D271, E271, F#271, G271, A271, B271, C272, D272, E272, F#272, G272, A272, B272, C273, D273, E273, F#273, G273, A273, B273, C274, D274, E274, F#274, G274, A274, B274, C275, D275, E275, F#275, G275, A275, B275, C276, D276, E276, F#276, G276, A276, B276, C277, D277, E277, F#277, G277, A277, B277, C278, D278, E278, F#278, G278, A278, B278, C279, D279, E279, F#279, G279, A279, B279, C280, D280, E280, F#280, G280, A280, B280, C281, D281, E281, F#281, G281, A281, B281, C282, D282, E282, F#282, G282, A282, B282, C283, D283, E283, F#283, G283, A283, B283, C284, D284, E284, F#284, G284, A284, B284, C285, D285, E285, F#285, G285, A285, B285, C286, D286, E286, F#286, G286, A286, B286, C287, D287, E287, F#287, G287, A287, B287, C288, D288, E288, F#288, G288, A288, B288, C289, D289, E289, F#289, G289, A289, B289, C290, D290, E290, F#290, G290, A290, B290, C291, D291, E291, F#291, G291, A291, B291, C292, D292, E292, F#292, G292, A292, B292, C293, D293, E293, F#293, G293, A293, B293, C294, D294, E294, F#294, G294, A294, B294, C295, D295, E295, F#295, G295, A295, B295, C296, D296, E296, F#296, G296, A296, B296, C297, D297, E297, F#297, G297, A297, B297, C298, D298, E298, F#298, G298, A298, B298, C299, D299, E299, F#299, G299, A299, B299, C300, D300, E300, F#300, G300, A300, B300, C301, D301, E301, F#301, G301, A301, B301, C302, D302, E302, F#302, G302, A302, B302, C303, D303, E303, F#303, G303, A303, B303, C304, D304, E304, F#304, G304, A304, B304, C305, D305, E305, F#305, G305, A305, B305, C306, D306, E306, F#306, G306, A306, B306, C307, D307, E307, F#307, G307, A307, B307, C308, D308, E308, F#308, G308, A308, B308, C309, D309, E309, F#309, G309, A309, B309, C310, D310, E310, F#310, G310, A310, B310, C311, D311, E311, F#311, G311, A311, B311, C312, D312, E312, F#312, G312, A312, B312, C313, D313, E313, F#313, G313, A313, B313, C314, D314, E314, F#314, G314, A314, B314, C315, D315, E315, F#315, G315, A315, B315, C316, D316, E316, F#316, G316, A316, B316, C317, D317, E317, F#317, G317, A317, B317, C318, D318, E318, F#318, G318, A318, B318, C319, D319, E319, F#319, G319, A319, B319, C320, D320, E320, F#320, G320, A320, B320, C321, D321, E321, F#321, G321, A321, B321, C322, D322, E322, F#322, G322, A322, B322, C323, D323, E323, F#323, G323, A323, B323, C324, D324, E324, F#324, G324, A324, B324, C325, D325, E325, F#325, G325, A325, B325, C326, D326, E326, F#326, G326, A326, B326, C327, D327, E327, F#327, G327, A327, B327, C328, D328, E328, F#328, G328, A328, B328, C329, D329, E329, F#329, G329, A329, B329, C330, D330, E330, F#330, G330, A330, B330, C331, D331, E331, F#331, G331, A331, B331, C332, D332, E332, F#332, G332, A332, B332, C333, D333, E333, F#333, G333, A333, B333, C334, D334, E334, F#334, G334, A334, B334, C335, D335, E335, F#335, G335, A335, B335, C336, D336, E336, F#336, G336, A336, B336, C337, D337, E337, F#337, G337, A337, B337, C338, D338, E338, F#338, G338, A338, B338, C339, D339, E339, F#339, G339, A339, B339, C340, D340, E340, F#340, G340, A340, B340, C341, D341, E341, F#341, G341, A341, B341, C342, D342, E342, F#342, G342, A342, B342, C343, D343, E343, F#343, G343, A343, B343, C344, D344, E344, F#344, G344, A344, B344, C345, D345, E345, F#345, G345, A345, B345, C346, D346, E346, F#346, G346, A346, B346, C347, D347, E347, F#347, G347, A347, B347, C348, D348, E348, F#348, G348, A348, B348, C349, D349, E349, F#349, G349, A349, B349, C350, D350, E350, F#350, G350, A350, B350, C351, D351, E351, F#351, G351

У 1745 році Григорій Сковорода виїхав за кордон, бажаючи поглибити освіту в європейських університетах. Він навчався в Будапешті, Пресбурзі (нині Братислава), Відні, Венеції, Флоренції і, можливо, у Римі. Є дані, що певний час він був в університеті міста Галле (Німеччина), де слухав лекції відомого на той час філософа і фізика К. Вольфа. Загалом за кордоном Сковорода пробув 5 років.



Угорщина, Будапешт



Італія, Венеція



Словаччина, Братислава

Після повернення в Україну його запросили в колегіум до Переяслава читати поетику, де він одразу виявив себе педагогом-новатором. Застосовані молодим педагогом нові методи викладання викликали заперечення з боку керівництва - «По сему Сковорода вигнан был из училища Переяславскаго не с честію».

Восени 1751 р. Г. Сковорода продовжив навчання в богословському класі Київської академії, а через два роки, не закінчивши її і залишаючись назавжди «студентом», розпрощався з академією.

З 1759 р. Сковорода викладач Харківського колегіуму. Однак постійний тиск з боку представників церкви, які вимагали, щоб він прийняв духовний сан, змушував кілька разів залишати колегіум (1760, 1764, 1766). У ці роки Григорій в пошуках істини і правди обійшов всю Слобожанщину.



Переяслівський колегіум





У 1768 р. його запросили викладачем у додаткові класи при Харківському колегіумі, де він прочитав курс лекцій з етики. Але й тут концепція моралі Сковороди розходилася з офіційно-церковною. Звільнений з посади (1769), він назавжди втратив можливість займатися педагогічною роботою, до чого мав великий хист і відповідні знання.

Під кінець 70-х років XVIII ст., після різних конфліктів з владою, Григорій Сковорода обрав зовсім новий і незнаний до того стиль життя, а саме — мандрівку.



Клас, в якому навчав Григорій Сковорода. На шкільній дошці його слова: «Одне мені тільки близьке вигукну: «О школо! о книги!»»



Харківський колегіум



Сковороду називали «мандрівним університетом», «бродячою академією». Його мандрівка тривала до самої смерті, майже тридцять років. Була вона повна пригод, оповита переказами й легендами. У ній ніколи не розлучався філософ із Біблією, сопілкою або флейтою і своїми писаннями.

Він відвідав багато міст та сел України, проповідуючи свої ідеї і світогляд. Усе його життя було пов'язане з народом, з його ідеалами та прагненнями. «Мой жребий с голяками», - казав він і рішуче відхиляв численні пропозиції з боку духовенства і світських правителів зайняти ту чи іншу високу посаду.

Слава про нього йшла всюди, і кожний, чи то пан, чи то селянин хотів його побачити й почути. Тож аудиторія його була дуже численна і різнорідна, і всі розуміли його — речника великої правди.

Довідалась про Г. Сковороду і цариця Катерина II та забажала його побачити. Через свого поручника Потьомкіна вона послала Сковороді запрошення переселитись з України в Петербург. Посланець цариці застав Сковороду на краю дороги, де він відпочивав і грав на флейті, а недалеко нього паслася вівця того господаря, в якого філософ затримався. Посланець передав йому запрошення цариці, але Сковорода, просто й спокійно дивлячись в очі посланцеві, заявив: «Скажіть цариці, що я не покину України — мені дудка й вівця дорожчі царського вінця».



Неординарна постать філософа оповита легендами. Розповідають, що напередодні дня смерті, Сковорода сам викопав могилу під розлогими липами, пішов до своєї кімнати, перемінив білизну, вмився, помолився Богові та й ліг спати, щоб уже не прокинутись.

Помер він 9-ого листопада 1794 року. Неприйнятність і засудження тогочасної дійсності він виразив словами, які заповідав викарбувати на могилі: «Світ ловив мене, та не впіймав...».

Його могила знаходиться зараз у селі Сковородинівка (колишня садиба Андрея Ковалівського).



Могила Г. С. Сковороди



Плита, яка була на могилі Г. Сковороди



За життя Сковороди був дуже відомою в Україні людиною, його погляди обговорювалися у вчених колах, про нього писали в листах представники тогочасної еліти. В той же час його вірші-псалми співали на ярмарках лірники. Жодного твору Григорія Савича не було надруковано за життя, але майже в кожному інтелігентному домі були рукописні копії. Його бесіди, вислови та «крилаті» слова записувалися, передавалися в листах, поширювалися. Його вірші, оповіді, казки йшли в народ, виспівувалися кобзарями.

Григорій Сковорода, який був справжнім символом доброї старої України, останнім великим письменником доби бароко, часто відлунює в нашій подальшій традиції.

Українська культура XIX-XXI ст. неразривно пов'язана зі світом сквородинських ідей та образів: «сковородиньцями» були і Котляревський, і Квітка-Основ'яненко, і Шевченко.

Г. Сковорода залишив багату наукову і літературну спадщину, яка мала і має вплив на формування і збагачення стилістичної системи української мови. Вона представлена збіркою «Сад божественних пісень», куди увійшли 30 пісень, створених упродовж 1753-1785 років, кількох віршованих творів, перекладів та переспівів, переважно римських поетів, та збірки «Басни Харьковські».

Його наукові трактати у жанрі монологів і діалогів з традиційними засобами класичної риторики і виразними вкрапленнями живомовних елементів, його літературна творчість, у якій все сильніше проступали окремі риси нової, що народжувалась, літературної мови, засвідчили синтез мудрості книжної і народної.



Хоча поет Сковорода спирався на досвід своїх попередників і продовжував їх традиції, він вніс багато нового, адже різноманітні за змістом і мотивами твори майже всі належать до ліричного жанру. Багата і щедра душа митця відкрита людям, він закликає їх до вдосконалення і самопізнання, славить розум, працьовитість, душевну чистоту.

Григорій Сковорода – не лише талановитий поет-лірик, а й видатний байкар. Сковорода надавав байці жанрової самостійності. Він створив понад 30 прозових байок. Відтворити істину й висловити критичне ставлення до суспільних явищ – таке завдання і призначення байки, на думку Сковороди.



Григорій Савич Сковорода – це людина глибинного характеру, світлого серця і проникливого розуму. Людина, саме життя якої було оригінальним творінням.

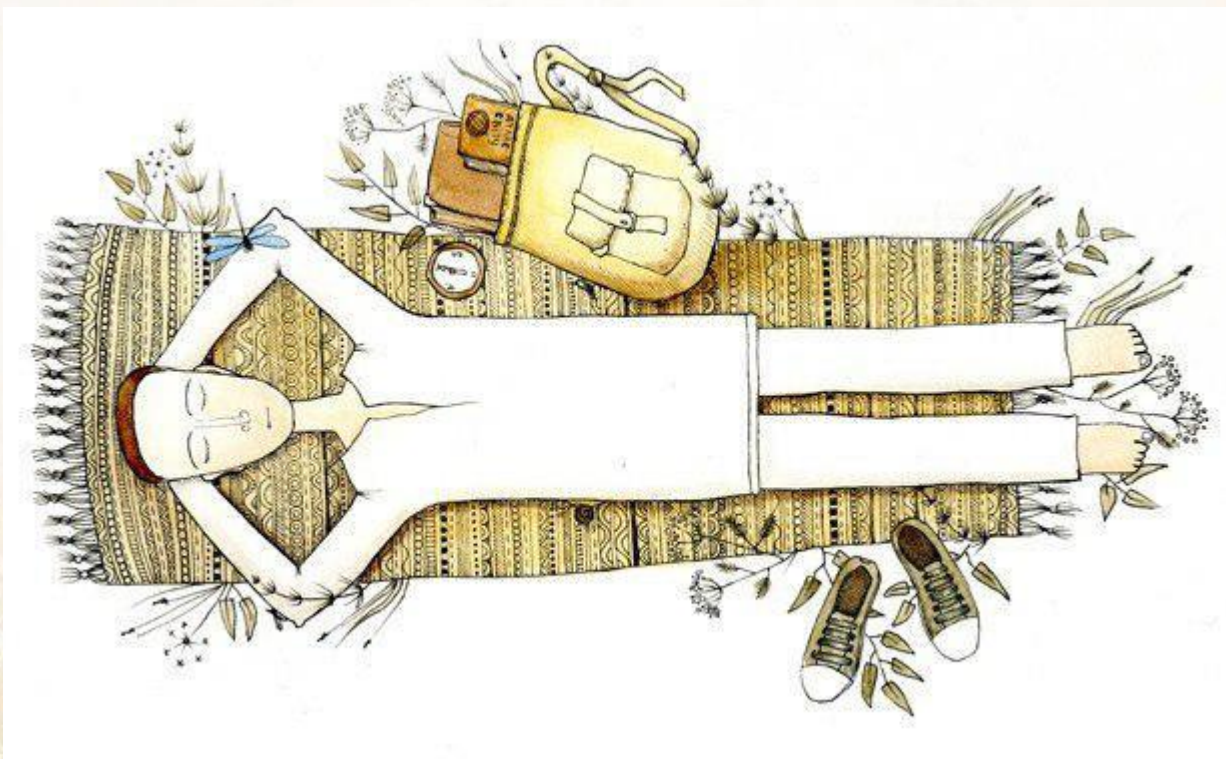
Освідченість його – надзвичайна, він увібрав у своє єство філософську культуру людства. Одним із свідчень глибини його творів є їх афористичність. Чимало «крилатих» фраз із його писань, ставши афоризмами, пішли мандрувати світом. Ось декілька з них:

- ні про що не турбуватись, ні за чим не турбуватись значить, не жити, а бути мертвим, адже турбота - рух душі, а життя - се рух;
- любов виникає з любові; коли хочу, щоб мене любили, я сам перший люблю;
- добрий розум, робить легким будь-який спосіб життя;
- бери вершину і матимеш середину;
- з усіх утрат втрата часу найтяжча;
- не розум від книг, а книги від розуму створились;
- шукаємо щастя по країнах, століттях, а воно скрізь і завжди з нами; як риба в воді, так і ми в ньому, і воно біля нас шукає нас самих. Нема його ніде від того, що воно скрізь. Воно схоже до сонячного саява - відхилили лише вхід у душу свою.





Напевно в кожному українці живе маленький Григорій Савич. Мандрує з нами через кордони і митниці в нагрудній кишенці, пильнуючи наші серця, аби вони любили і відчували вдячність. Тож будьмо гідними нащадками видатного українця! Пам'ятаймо, що мудрість досягається у постійній праці над собою. А ми запрошуємо вас до нашої бібліотеки, де ви можете поринути в літературний світ філософії Сковороди.



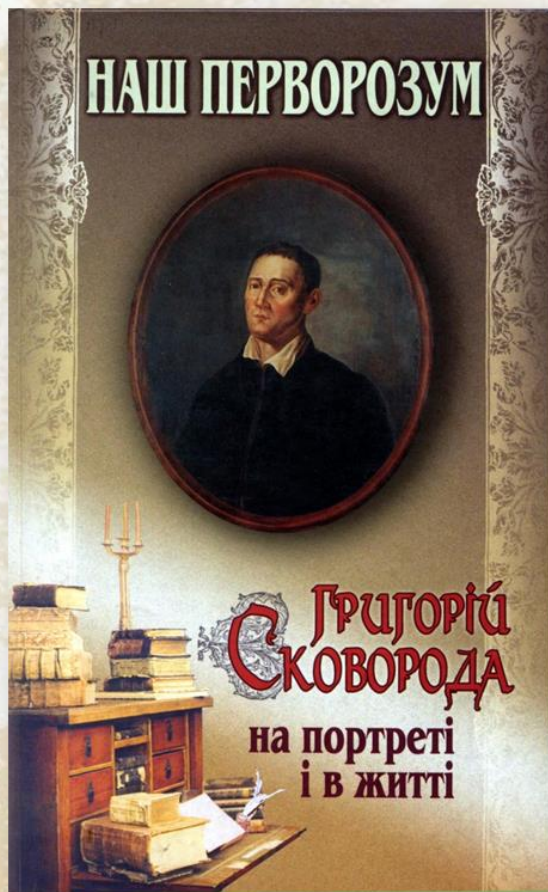
*Сковорода Г. С. Вибрані твори / Г. С. Сковорода. - Київ : Дніпро, 1971. - 135 с.*



Григорій Сковорода (1722— 1794) — видатний письменник і філософ XVIII ст., гуманіст, просвітитель, представник демократичної культури українського народу. У своїх творах він підносив животрепетні питання суспільного життя свого часу, піддавав гострій критиці панівні класи, офіційну церкву, основи феодально-самодержавної влади.

Вірний син народу, його захисник, мудрий учитель і співець - таким постає він із сторінок своїх творів.

*Григорій Сковорода на портреті і в житті : фотокнига. - Київ : Спалах, 2004. - 178 с.*



Фотокнига «Наш перворозум» - продовження низки видань, що їх започаткувало видавництво «Спалах» про славетних діячів історії та культури України.

Загадкова постать великого українського філософа Григорія Саввича Сковороди приваблювала багатьох дослідників. Проте автори цієї книги - відомі журналісти, лауреати Національної премії України імені Тараса Шевченка - Володимир Стадниченко й Микола Шудря знайшли самобутню художню форму, де у витонченій ліричній манері і водночас глибинно відтворено добу, на тлі якої розгорталися події із життя Г. С. Сковороди, означені скупими документальними свідченнями, багатющим ілюстративним матеріалом стосовно його сучасників, місць, де народився й перебував він - від Слобожанщини й до Угорщини, Чехії, Словаччини, Польщі, Німеччини, Італії.

Видання, безперечно, викличе велике зацікавлення широких читацьких кіл - учнів, студентів, шанувальників української історії, літератури й тих, хто стежить за розвитком філософської думки в Україні.

**Сковорода Г. С. Повне зібрання творів : у 2-х т. Т. 1 / Г. С. Сковорода. - К. :  
Наукова думка, 1973. - 531 с.**

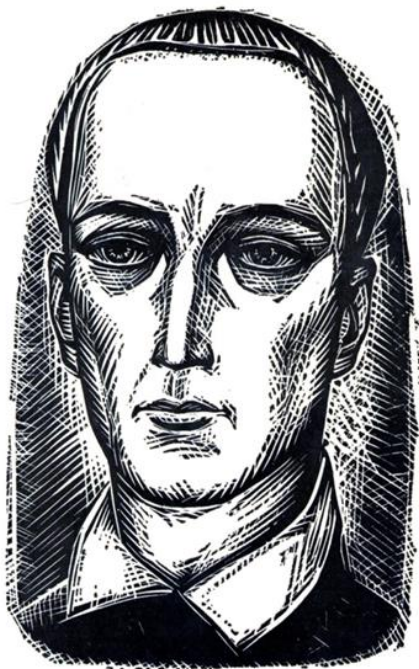


ІРІТОРІНІ СКОВОРОДА

До цього тому увійшли літературні та філософські твори Г. Сковорода, написані ним з середини 50-х до середини 70-х років XVIII ст. Том відкривається вступною статтею, в якій висвітлюються загальні риси біографії та особистості філософа і письменника, дається оцінка філософської та літературної спадщини мислителя. Твори Сковорода розміщено в хронологічному порядку: зокрема спочатку йдуть цикли «Сад божественных песней», «Пісні та фабули», «Басни Харьковскія», потім відповідно — повчання, трактати, діалоги, в тому числі й два новознайдених діалоги «Беседа 1-я, нареченная Observatorium» та «Беседа 2-я, нареченная Observatorium specula». Завершується том циклом діалогів, присвячених розглядові загальних філософських проблем: «Разговор пяти путников о истинном счастье в жизни», «Кольцо» та «Алфавит, или букварь мира». В останньому діалозі вперше відтворено 16 малюнків, виконаних Сковородою в автографі твору.

Том багато ілюстрований. Твори супроводяться примітками та коментарями.

**Сковорода Г. С. Повне зібрання творів : у 2-х т. Т. 2 / Г. С. Сковорода. - К. :  
Наукова думка, 1973. - 574 с.**

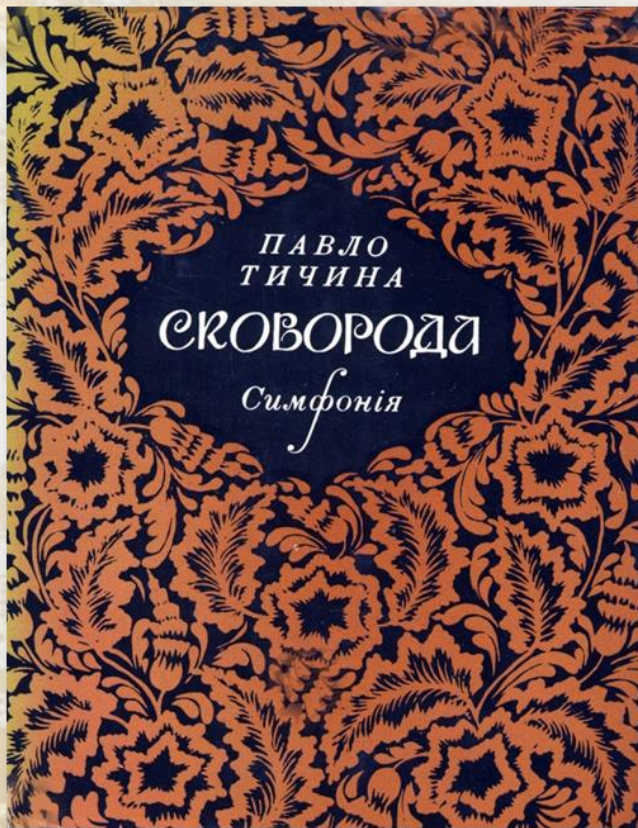


ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА

До цього тому увійшли філософські твори Сковороди, написані з середини 70-х років до кінця життя. Це трактати «Икона Алквіадская», «Жена Лотова», діалоги «Брань архистратига Михаила со Сатаною», «Пря БЪсу со Варсавою» та «Потоп Зміин», притчі «Благодарный Еродій» та «Убогий Жайворонок». В них Сковорода розвиває своє філософсько-етичне вчення про самопізнання і щастя, що ґрунтується на спорідненій праці. Крім філософських творів, тут публікуються понад 120 листів Сковороди, значна частина яких написана латинською мовою, здійснені Сковородою переклади творів Плутарха і Цицерона та інші матеріали, які є джерелом вивчення життя, творчості та світогляду мислителя. У томі уміщено написану М. Ковалинським біографію Г. С. Сковороди та кілька листів до Сковороди його сучасників.

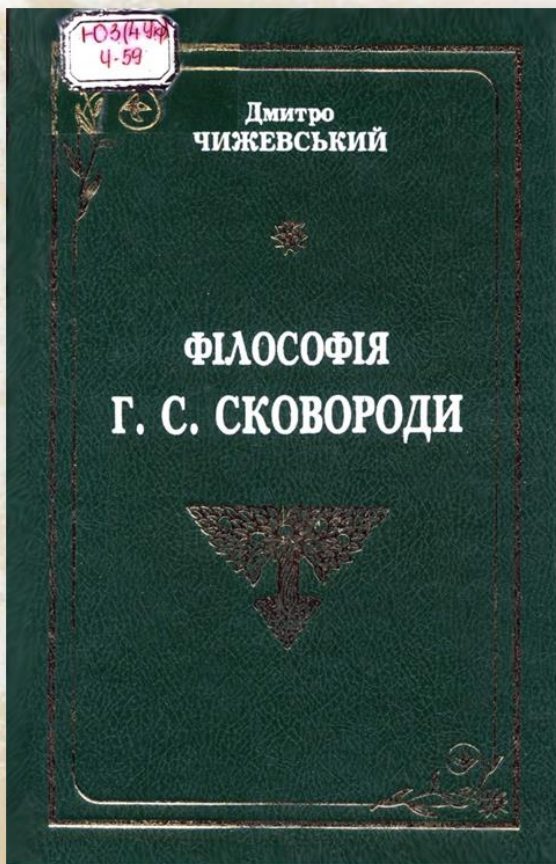
Том ілюстрований. Тексти творів та листів супроводжуються примітками та коментарями. Подаються також покажчик імен до обох томів, словник малозрозумілих та застарілих слів.

**Тичина П. Г. Сковорода. Симфонія / П. Г. Тичина. - Київ : Радянський письменник, 1971. - 404 с.**



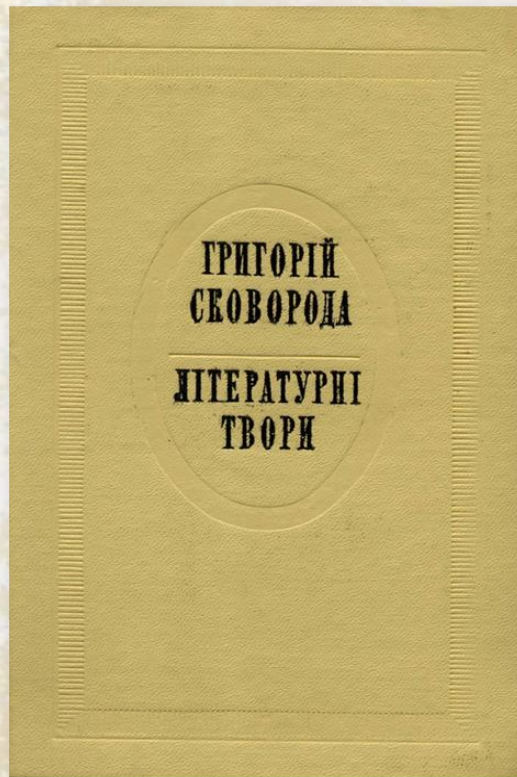
*Це поема-симфонія українського поета П.Тичини, перший варіант якої написано в 1920–1922 рр., надруковано наприкінці 1922-го в газеті «Вісті», в середині 1923-го — в журналі «Шлях мистецтва». За визначенням дослідників новітньої літератури, поема відбиває дух періоду національно-визвольної поразки. Науковці вважають, що поема — один із найкращих зразків високого поетичного стилю в українській ліриці першої третини ХХ ст. У поемі органічно відбилися не тільки новаторські пошуки молодого поета в царині поєднання ліро-епічного мислення і музичності народної пісні та глибокий спалах імпульсивних переживань художнього героя, розчарування якого суголосні із трагедією українства в часи «червоного терору», але й останні надії народу на визволення у відчайдушній боротьбі.*

**Чижевський Д. Філософія Г. С. Сковороди / Д. Чижевський ; підготовка тексту й передне слово проф. Ушакова Л. - Харків : Прапор, 2004. - 272 с.**



«Філософія Г. С. Сковороди» є однією з найвідоміших праць видатного українського вченого Дмитра Чижевського (1894-1977). Уперше вона побачила світ іще 1934 року. Чижевський схильний розглядати філософію Сковороди як справжню серцевину нашої інтелектуальної традиції. «Сковорода,— писав він,— є останній представник українського духового барока, з другого боку, він — український «передромантик»: але бароко та романтика — саме ті періоди духової історії, що наклали на український дух найсильніший відбиток. Отож, Сковорода стоїть у центрі української духової історії...-». У своїй книзі Чижевський на багатому джерельному матеріалі досліджує засади сквородинської метафізики, антропології, гносеології, етики. Універсали та образи українського філософа яскраво увиразнені на тлі античного платонізму й неоплатонізму, патристики, середньовічної та новочасної (передовсім німецької) містики.

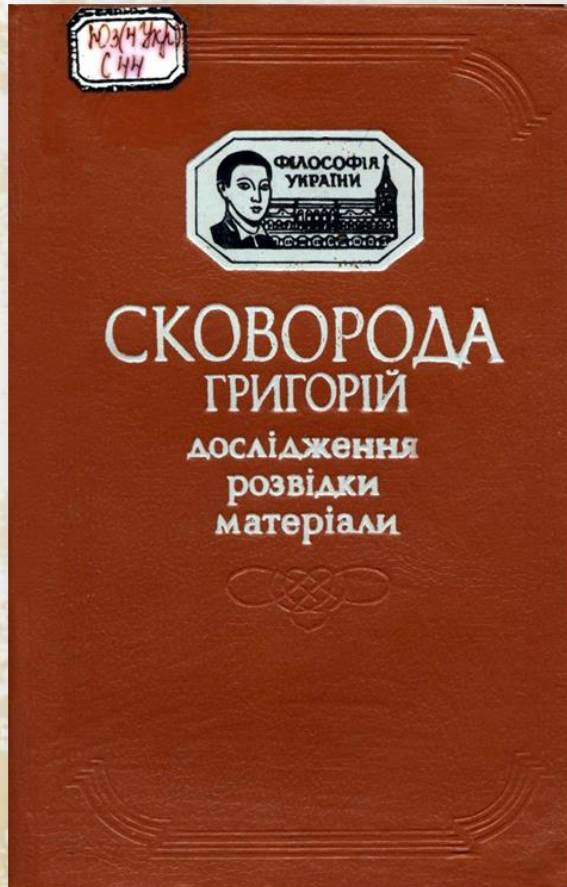
**Сковорода Г. С. Літературні твори / Г. С. Сковорода. - Київ : Наукова думка, 1972. - 436 с.**



Унікальність видання в тому, що тут чи не вперше зібрано в одній книзі художні твори видатного філософа в повному їхньому обсязі з додачею вибраних упорядником з різних текстів (і художніх, і філософських) афоризмів, які сягають вершин афористики. Книга містить ґрунтовну розвідку В. Шевчука про письменницьку спадщину Г. Сковороди та біографію, написану учнем філософа М. Ковалинським. Всі тексти подаємо в перекладі сучасною літературною мовою. Система ілюстрацій відбиває образотворче бачення світу XVIII століття.



**Сковорода Г. С. Дослідження, розвідки, матеріали : збірник наук. праць /  
Г. С. Сковорода. - Київ : Наукова думка, 1992. - 382 с.**



Унікальність видання в тому, що тут чи не вперше зібрано в одній книзі художні твори видатного філософа в повному їхньому обсязі з додачею вибраних упорядником з різних текстів (і художніх, і філософських) афоризмів, які сягають вершин афористики. Книга містить ґрунтовну розвідку В. Шевчука про письменницьку спадщину Г. Сковороди та біографію, написану учнем філософа М. Ковалинським. Всі тексти подаємо в перекладі сучасною літературною мовою. Система ілюстрацій відбиває образотворче бачення світу XVIII століття.

*Шановні друзі!*  
*Запрошуємо вас до нашої*  
*бібліотеки, де ви можете*  
*пориннути в літературний*  
*світ філософії Сковороди.*